

Kriszten György

A nyelveket beszélő szőlészprofesszor

Egész életében a szőlő megismerésére képezte magát. Örmény család sarjaként 1923-ban született Szatmárnémetiben. A Kertészeti Főiskola elvégzése után meghívták a Szőlészeti Tanszékre, később az Országos Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet tarczali kísérleti állomásán tevékenyen részt vett a szőlővel kapcsolatos kísérleti munkákban. Oktatni járt Gödöllőre, az Agrártudományi Egyetemre, majd 1968-ban családjával együtt Gyöngyösre került, ahol címzetes egyetemi docensként a főiskola szőlészeti tanszékét vezette. Csaknem nyugdíjazásáig ott oktatott.

Élt-halt a szakmáért. Finom megjelenése összhangban volt nagy tudásával, szakmai és általános műveltségével. Vitás szakmai kérdésekről őszintén beszélt diájkjaival, következetes szigorával biztonságot sugárzott, ebben is kiemelkedett az akkori tanárok között.

Szkeptikus volt a gyöngyös-visontai hőerőmű melletti meddőhányó-rekultivációval kapcsolatban. A meddőhányó talajára felhordott termékeny földön telepített szőlőültetvényekről az első években hektáronként 30 tonna termést szüreteltek, ami szenzációnak tűnt. Ám a termésemből készített bor minőségére azt mondta: „olyan, mint a tőkén átfolyt víz”.

Jól beszélt angolul, franciául, németül, olaszul, fordítói szinten még az orosz, a spanyol és a portugál nyelvekben is tájékozott volt s a latint is ismerte. Idegennyelv-tudása kapukat nyitott a világ felé. Ismerte a szakirodalmakat, naprakész tájékozottságot szerzett a világ szőlőtermesztő államainak szőlő- és borágazatáról. Fordítást is vállalt, a Magyarországra érkező külföldi kutatóknak gyakran tolmá-

csolt, ezzel is segítette a szakmai információk cseréjét, bővültek kapcsolatai. Idegen nyelven publikált kísérletei révén eljutott a határainkon kívüli kutatóintézetekbe is, tanulmányutakon járt Ausztriában, Bulgáriában, Csehországra, Franciaországban, Németországban, Romániában, a Szovjetunióban, de leggyakrabban Olaszországban. Tanulmányozta az ottani szőlészeti és borászati hagyomá-

nyokat, a szőlőfajtákat és a termesztési módszereket, jó kapcsolatokat alakított ki a helyi szakemberekkel. Kapcsolatainak, szakmai hírnevének köszönhetően magyar rezisztens szőlőfajtákat is delegált Egyiptomba. 1962-ben szakértőként segítette egy ottani szőlészeti felsőfokú oktatási intézmény tervezését, beindítását.

Nagynevű szőlőnemesítőkkel dolgozott a Tokaj-Hegyalján elterjedt *Furmint*, *Hárslevelű* és *Muscat de Lunel* szőlőfajták klónszelekcióján és hibridizációs nemesítésén. Részt vett a *Furmint T.92* klón és a *Hárslevelű T.607* klón szelekciójában.

Az első keresztezéseit Szigetcsépen végezte a *Madeleine angevine* és a *Szultánina* fajtákkal. A hibridek között több értékes és fagyűrő is volt. Tarczra kerülve, Tokaj-

Hegyalján folytatta a hibridizációt a borvidék hagyományos szőlőfajtaival, amelyek fagyérzékenyek, késői érésűek voltak, de nagy minőségű bort adtak. A *Fehér gohér* pontuszi fajtát választotta egyik szülőnek, amit a *Furmint*, a *Hárslevelű*, a *Muscat de Lunel* és a *Muscat ottonel* fajtákkal kombinált. Magoccai közül a mikroklónokba kiemelt hibridek nagy minőségű termést adtak és javult a fagyűrőségük is.

Gyöngyösön, az akkori Kertészeti Egyetem Gyöngyösi Főiskolai Karán fagyűrő és gombabetegségekkel szemben ellenálló csemege- és borszőlő-hibrideket nemesített. Ehhez a főiskola területén fajtagyűjteményt létesített. Két kiemelt csemegezőlő-hibridje, a *B.45* és a *B.67* 1975-ben kerültek mikroparcellába további vizsgálatra. Télűrőségük kiemelkedő.

Kristály és *Toldi* nevű hibridjei kiváló tulajdonságúak, sajnos egyik sem kapott állami minősítést, noha legalább a *Toldi* érdemelne kiemelt és elismerést.

Németh Márton világhírű ampelográfussal Barabás községben találták meg a *Kövér szőlő* és a *Leányka* természetes hibridjét, a *Királyleányka* borszőlőfajtát. 1963-ban bejelentették honosításra (állami minősítésre). Attól kezdődően ez a fajta főként a Balaton melletti borvidékeken, majd az egész országban elszaporodott.

Sokat tanulmányozta a szőlőtőkék művelésmódjait. Elsőként kísérletezett hazánkban a GDC (= Genovai Double Cordon) széles sortávolságot igénylő magas műveléssel, ám hazánkban ez a művelésmód a fagyűrő szőlőfajták hiányában kudarcot szenvedett. A szőlő lugasművelésével is foglalkozott, a hobbikertészek

Sorozatunkban nagy kerítész elődeinkről összegyűjtött írásokat jelentünk meg – emlékeztetve a szakterületükön egykor érdemlegeset alkotó szakemberekre, jeles kertész egyéniségekre, akiktől valamennyien tanulhattunk, és akiknek munkássága, szakmai öröksége a most feltörekvő kertészemzedéknek is példaként szolgálhat.

örömeire több kiadást megélt könyveiben írta le a lugasok kialakítását és évi munkáit.

Kriszten György nemcsak olvasta a szakirodalmat, hanem írta is. A téli fagyok jelentőségéről, a fagyhatás és a tökeművelés-módok összefüggéséről, valamint a filoxeravész történetéről több publikációja jelent meg. Főiskolai jegyzetet készített Gyöngyösön a szőlőtermesztésről, a *Szőlőlugas* és a *Tavasztól tavaszig a szőlőben* című könyvei pedig az akkori Mezőgazdasági Kiadó gondozásában több kiadást megélték. A *Kertünk, Háznak, Otthonunk* sorozatban jelent meg *A szőlő helybenoltása, döntése, bujtása* című, a gyakorlatban is jól hasznosítható könyve.

Egyetemi doktori és kandidátusi dolgozata kiemelkedő tudományos munka, részletesen kifejti bennük a szőlő fagyűrését, ami sarkalatos pontja a Kárpát-medencében zajló szőlőtermesztésnek. Elkészült akadémiai doktori disszertációját betegsége miatt már nem tudta beadni.

60 éves korában ment nyugdíjba, a nyugdíjazását követő évben, 1984. októberében agyi infarktus érte, jobb oldala lebénult. Betegsége miatt így aktív szakmai tevékenysége abbamaradt. Két gyermekének családalapítását és öt unokáját még örömmel megélhette. 2003 decemberében fejezte be földi életét.

Dr. Hajdu Edit